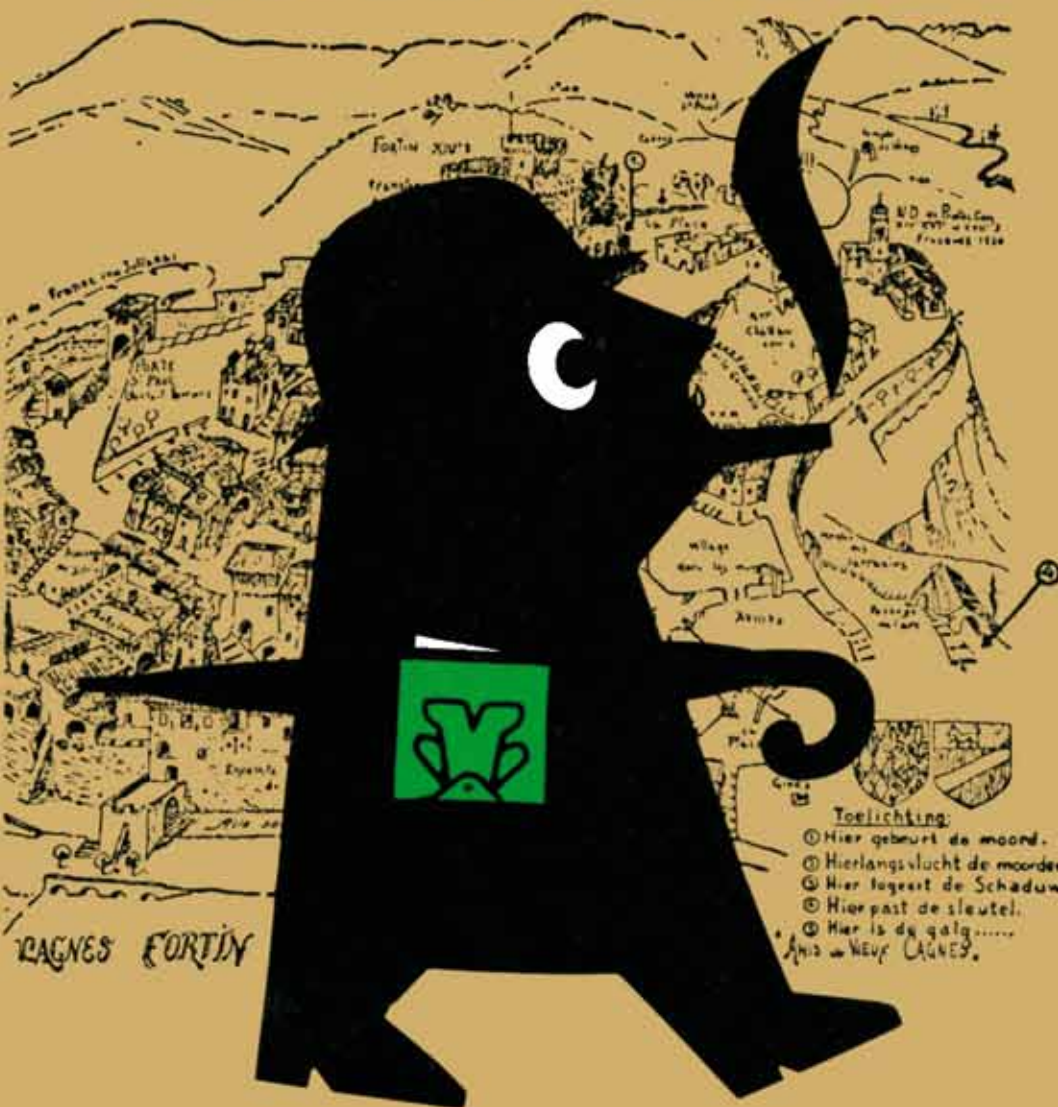

HAVANK

HOOFDEN OP HOL

Over het boek

Het werk van wijlen Havank wordt met de regelmaat van een klok herdrukt en geen lezer zal dan ook hiaten in zijn *Schaduw*-verzameling hoeven aan te wijzen. In zijn eerste boeken sloot Havank zich nog angstvallig aan bij de toen heersende 'orthodoxe' traditie – gevestigd door Edgar Wallace en door een pionier als Ivans – maar in zijn latere romans kreeg de humor van zijn persoonlijke taalgebruik hoe langer hoe meer de overhand. Na Havanks dood wordt de serie voortgezet door de journalist-schrijver Pieter Terpstra, die door pers en publiek vrijwel onverdeeld is geprezen om zijn inlevingsvermogen in het hoogst merkwaardige zieleleven van de *Schaduw*.

Dit avontuur van de *Schaduw*, alias Charles C.M. Carlier, speelt in Cagnes sur Mer, het charmante plaatsje aan de Franse Rivière, dat de lezer dan ook terstond zal herkennen. Al was het alleen maar door de zonnige sfeer van dit avontuur, door Havank beschreven met een humor, die soms een bijna surrealistisch karakter aanneemt.

Over de auteur

Henricus Fredericus (Hans) van der Kallen had al vroeg de ambitie schrijver te worden. In 1935 werd zijn droom bewaarheid toen hij bij uitgeverij AW Bruna & Zn. de succesauteur Ivans opvolgde. Van der Kallen nam hierbij het pseudoniem Havank (H van K) aan. Hij zou voor Bruna dertig zeer populaire misdaadromans schrijven, meestal met als hoofdpersoon Charles C.M. Carlier, alias de *Schaduw*. De detectives van Havank zijn verschenen in de bekende Zwarte Beertjes-reeks en uitgegeven met boekomslagen getekend door Dick Bruna. In totaal zijn er meer dan tien miljoen exemplaren van zijn boeken verkocht, van zes boeken werd een hoorspelbewerking gemaakt. Op 22 juni 1964 overleed Havank.

Van dezelfde auteur

Het mysterie van St. Eustache
Het raadsel van de drie gestalten
Het spookslot aan de Loire
Het probleem van de twee hulzen
De N.V. Mator
Er klopt iets niet
Vier vreemde vrienden
Polka mazurka
De Schaduw grijpt in
De Cycloop
De Schaduw contra de drie dartele doodgravers
De Schaduw is terug
Lijk halfstok
In memoriam de Schaduw
De versierde bedstee
"Schaduw ... waarom?"
De man uit de verte
De weduwe in de wilgen
Deurwaardersdelirium
Het geheim van de zevende sleutel
De verkavelde bruidegom
De zwarte Pontifex
Havank-omnibus
Circus Mikkenie
Spaanse pepers
Dodemans dollars
De Schaduw & Co
Vier Schaduwen en één Spook
Caviaar en cocaïne

Colofon

©1956 A.W. Bruna & Zoon Utrecht/Antwerpen

Omslagontwerp: Dick Bruna

Druk: Tulp, Zwolle

1980 A.W. Bruna & Zoon Utrecht/Antwerpen

ISBN 90 229 0111 4

ISBN e-book 978 90 449 6142 3

De spanningsnieuwsbrief

Wilt u op de hoogte blijven van alle nieuwe spannende boeken van A.W. Bruna Uitgevers, dé thrilleruitgever van Nederland?

Geeft u zich dan op voor onze spanningsnieuwsbrief via onze website www.awbruna.nl

Havank

Hoofden op hol

A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

HOE HET SPEL BEGON

DONDERDAG 13 JULI

Cagnes-sur-Mer is een dertiende-eeuws vestingstadje gelegen op een hoge heuvel aan de Middellandse Zee. Inspecteur Charles C. M. Carlier daarentegen – onder vrienden en vereerders beter bekend als de Schaduw – is een hedendaags mannetje van rondom de vijftienvertig. Hij ligt eveneens aan genoemde zee, hoewel niet op een hoge heuvel. In genen dele. Op dit ogenblik, nu de geschiedenis van de Hollandse Hoofden op de drempel van het heden staat, is hij druk doende niets anders uit te voeren dan achter een sigaar van herculische gestalte te liggen en een oogverscheurend rode auto te besturen. En, voor zover die grijze pluimen-zwaaiende sigaar nog tijd en ruimte vrijlaat, zingt hij. Hij is namelijk, benevens speurder van de Parijse Sûreté Nationale, tevens een Marseillaan en een opgewekt mens; hetgeen overigens op elkaar lijkt als banaan op pisang. Halverwege tussen Nice en Cagnes nam Carlier een besluit en hief de sigaar uit zijn mond. Het gezang kwam tot een eind en de auto bleef staan.

„Stap in, Edele Vreemdeling”, noodde hij gastvrij, en opende behulpzaam het portier. „Waarheen pelgrimeert gij?”

De edele vreemdeling, met vijf tenen reeds op de treeplank, bleef in de houding van een vraagteken staan.

„Pelgrimeren?”

Carlier knikte, en wuifde met de sigaar om zich heen. „Pelgrimeren”, herhaalde hij. „In één woord: waarheen gaat de tocht?”

„Oh”, zei de ander, nu geheel ingestapt en gezeten. „Oh, juist de tocht... Wel, naar Cagnes-sur-Mer.”

Carlier knikte instemmend. Hij plantte de sigaar weer tussen zijn tanden en drukte de versnelling in de eerste.

„Dan gaan we samen”, zei hij. „Ik moet namelijk ook naar Cagnes.” „Ah! Bent u soms artiest? Schilder misschien, of dichter?”

„Nee”, zei Carlier. „Ik laat elke veertien dagen m'n haren knippen. Artiest? Nee. Ik heister zo maar een beetje het land rond, zie je, op zoek naar stof... voor de gedenkschriften van de Rijkspoelier.”

De ander keek hem van terzijde aan.

„Begrijp ik niet”, zei hij.

„Dat zal wel”, zei Carlier. „Maar dat doet er ook minder toe, zie je.

Woon je al lang in Cagnes?”

„Precies een week.”

„O juist.”

„Juist.”

„O”, zei Carlier.

En daarna zaten zij elkander geruime tijd te beschouwen en te bestuderen. Carlier zag, dat hij iemand had ingeladen, die bezwaarlijk iets anders kon zijn dan een Germaan. Niet, omdat hij een bril droeg, doch omdat hij zo lang en zo blond was. Iemand van tegen de vijfendertig, naar ruwe en oppervlakkige schatting. Van beroep kennelijk schilder of zoiets. Zijn lange benen waren mager en bloot, want hij droeg een korte blauwe broek, terwijl zijn voetzolen met klaarblijkelijk eerst onlangs gekochte sandalen waren bekleed. En verder een vrij stug heer, naar weldra bleek, en nogal droog ook. Een Duitser? Er kon twijfel aan bestaan, want zijn Frans vertoonde slechts een ijle schim van een accent. Hij was inmiddels bezig een pijp te stoppen, welke met behulp van de reeds vermelde sigaar in brand werd geholpen. De brand deed het ijs ontdooien en Carlier vatte het gesprek weer bij de oren.

„Een lange wandeling achter de rug?”

De vreemdeling knikte, en antwoordde op zijn weinig toeschietelijke manier.

„Ja”, zei hij. „Een hele wandeling, inderdaad. Ik was moe. Bovendien heb ik een hiel stukgelopen. Zodoende probeerde ik een auto aan te houden, maar de meeste rijden door – tenzij er een aardige vrouw langs de weg staat.”

Carlier knikte, als een kenner dezer materie.

„Ja”, zei hij, „hoe groter paardekracht, hoe groter succes.” En na deze wijsheid volgde een passende stilte.

Zij passeerden de brede brug over de vlakke bedding van de vrijwel uitgedroogde Var. Het gesprek bleef stokken; misschien wegens de stugheid van de vreemdeling, waarschijnlijker echter omdat Carlier een duim op de claxon hield, en verder al zijn aandacht nodig had om zijn gloeiend rijpe tomaat op wielen tussen de tegemoetkomende bus en de vóór hem rijdende Simca door te jagen, zonder de hele boel kort en klein te slaan. Het lukte op bewonderenswaardige wijze, weliswaar, maar de gedeeltelijk opgerolde man in het gemotoriseerde kinderwagentje brulde iets over de Rechten van de Mens op de openbare weg,

over piraten en over dolle honden. Carlier wuifde hem kalmerend toe, met een vriendelijk en zoetemelks handje.

„Zo'n opgedraaid koffergrammofoontje”, zei hij, met een mengsel van oprechte verbazing en minachting.

Er volgde wederom een stilte.

De Renault vervolgde zoemend zijn weg door een landschap van golvende heuvels en wazig blauwe bergen, van deftige palmen en grijs zilveren olijvenhoven, van bloeiende agaven en bonte bloemen. De jubelende zonnehemel van 's Schaduws paradijselijke Provence was van strak azuur, en de Middellandse Zee een spiegel van gepolijst saffier met gouden sprankels.

De vreemdeling had het rechterbeen over de linker knie gelegd, en hij gespte zijn sandaal los om de doorgelopen hiel te onderzoeken.

„'t Loopt zeker wel prettig op zulke dingen?” informeerde Carlier.

„Waar koop je ze?”

„Ik draag 's zomers nooit anders. Gekocht? Wel, in Rome – waar ik vandaan kom. Ik maak namelijk een voettocht door Italië en Frankrijk en zo.”

„Zooh...?” zei Carlier bewonderend. „Ben je op die kleppers helemaal van Rome naar Nice getippeld?”

„Ja”, zei de vreemdeling, enigszins terughoudend.

„Zeer merkwaardig”, zei Carlier, terwijl hij de wenkbrauwen enkele millimeters optrok en peinzend de as van zijn sigaar overboord nipte. „A propos”, zei hij, na een ogenblik, „we hebben nog geen kennis gemaakt. Mijn naam is Carlier.”

„Aangenaam. Müller is mijn naam. Epi Müller.”

Waarschijnlijk heette de man E. P. Müller, doch Carlier had nu eenmaal Epi begrepen, en dus moest en zou het Epi zijn.

Het liep tegen zessen, toen de gevulde tomaat Cagnes-sur-Mer binnenrolde. Cagnes-laag, wel te verstaan. Cagnes-hoog is een gans ander geval. Tussen beide helften liggen namelijk verscheidene eeuwen zeer bewogen geschiedenis, alsmede een klimpartij van tachtig meter en meer.

„Zou ik hier uit kunnen stappen?” vroeg Epi Müller.

„Graag...” zei Carlier, met evenveel gulheid als hij de man had opgenomen. Dwars over de Place du Maréchal Pétain naar een modern bouwsel wijzend, vroeg hij: „Dat is 't postkantoor daar?”

„Dat is 't postkantoor, ja. 't Sluit om zes uur. Bedankt voor de rit. Tot wederdienst bereid. Au revoir, Monsieur Carlier.”

„Tot je dienst. Auf Wiedersehn, Herr Müller.

Müller, met zijn hand op de kruk van het portier, keek Carlier aan. Er lag iets broeierigs in zijn blik. Hij wendde snel de ogen af, alsof hij zich er van bewust was.

„Geen Duitser”, zei hij afgemeten. „Zweed...”

„Zoooh...” zei Carlier nuchter, langs zijn sigaar weg. „Hoe merkwaardig. Zelfs niet met deze hitte? Enfin, man, je moet 't zelf maar weer weten.

Müller was begonnen uit te stappen. Zijn bewegingen waren opvallend langzaam, maar hij benutte de luttele seconden respijt om elk spoor van drift uit zijn trekken te wissen. Toen hij zich weer omdraaide, was de fanatieke purperen gloed in zijn ogen gedooft tot vaal-grauwe as. Hij sloot het portier – rustig, doch met enkele milligrammen meer kracht dan het gebaar vergde. Een ijle en nauwelijks waarneembare veer, leek het de Schaduw toe, ontsnappend uit een overbelaste stoomketel, ondanks de met geweld dichtgeschroefde veiligheidsklep. Carlier zag tevens hoe de spieren onder 's mans zongebronsde huid tot harde staven spanden. Toch was dat niet de reden waarom plotseling alle olijkheid en fratsenpatserij uit zijn goedmoedig en blozend gezicht wegvroren. Het was veeleer het instinctmatig besef van het tussen hem en de ander bestaande antagonisme, en van iets anders... waarover hij zich het hoofd brak, terwijl Müller zich snel verwijderde.

Peinzend reed Carlier de rode Renault rond het huizenblok, door de rue du Marché, naar het pleintje rond het postkantoor. Hij stopte en zette de motor af, maar hij stapte niet onmiddellijk uit. Met de vingers van zijn rechterhand trommelde hij een vertraagde mars op het glanzende stuurwiel, en streek zich dan peinzend langs zijn gladgeschoren kin.

„Merkwaardig”, overwoog hij, „om niet te zeggen hoogst merkwaardig. Immers, waarom zou een vreedzaam schilder in een vreedzaam land met een zwaar pistool in zijn heupzak rondlopen? Antwoord: omdat hij vermoedelijk schilder nòch vreedzaam is. En dat geeft te denken, mijn waarde. En verder, waarom zou een Zweedse Müller zich zo nijdig maken over een geenszins kwalijk bedoeld grapje? Antwoord: omdat hij vermoedelijk Zweed nòch Müller is. En dat geeft eveneens te denken. En tenslotte, waarom zou hij proberen mij wijs te maken, dat hij op die sandalen van Rome hierheen is komen wandelen, terwijl die sandalen even onmiskenbaar nieuw als Frans zijn? Antwoord:

omdat onze Vriend Epi een leugenaar is. Vandaar het woord Epi-loog. Maar waarom loog hij zo episch...”

1

*Hoe de Schaduw een postkantoor bezocht,
en alleen bleef met een meisje*

Carlier beklom een stenen stoep en duwde een deur open. Daarmee stond hij in een ruimte, die zo helemaal niets van een postkantoor had, zodat hij zich de eerste halve minuut afvroeg of Epi hem soms te grazen had genomen. Dit nu bleek niet het geval. Hij stond inderdaad in een postkantoor, ook al was het niet vochtig donker om hem heen, al rook hij geen lucht van verschaald schapenvet, en zaten de lieden er niet als gevaarlijke roofdieren in kooien. De vraag, waarom het doorgaans wél zo was, behoorde tot de vruchteloos overpeinsde puzzles uit zijn levensbagage. Zijn onbegrip schreef hij echter toe aan de ondoorgrondelijkheid der raadsbesluiten van die grillige wufte godin Peeteetee.

Hij schoof het heldere, in lustige kleuren geschilderde zaaltje door en op een toonbank toe.

„Juffrouw”, zo sprak hij, en legde een naamkaartje onder haar bril, „het zoude mij aangenaam wezen uwen heer directeur enkele ogenblikken in particuliere audiëntie te ontvangen. Bij voorbaat dankend, tekenen wij...”

De juffrouw keek hem aan, of hij in een ogenblik van verstrooidheid zijn hoofd had afgenomen in plaats van zijn hoed – die hij overigens zelden droeg. Haar mond beschreef een welsprekend sprakeloze O.

„O ...”, zei zij.

„Ja”, zei de Schaduw. „Zo is het leven, kind.”

Het minstens vijftigjarige kind stond op en verdween met het naamkaartje achter een deur. Een minuut of zo later keerde ze terug, zonder kaartje, maar met het verzoek of hij haar maar wilde volgen.

„Met genoegen”, zei hij. „Werwaarts g’ook gaat.”

En daarmee belandde hij in een vertrek waar, achter een tafel, een man stond met een baard. Hij stak de Schaduw een hand toe, welke door

de Schaduw ter hand werd genomen en op de gebruikelijke wijze heen en weer bewogen, waarbij ze elkander vertelden dat 't aangenaam was. Vervolgens werd één van die handen benut om nodend naar een stoel te wuiven, waarna een andere hand die stoel naar zich toe trok.

„Zo”, zei de directeur, toen men gezeten was en hij gelegenheid had gehad zijn bezoeker te monstereen. „Zo, dus u bent de inspecteur, waarover in die brief uit Parijs gesproken werd?”

Carlier knikte, en overhandigde de ander een legitimatie.

„Ja”, zei hij, en haalde zijn koker voor de dag. „Een sigaartje? Dat ben ik. Niet? Ze zijn anders best, hoor. Maarre... afgescheiden daarvan, hoe staat de oogst?”

De directeur was inmiddels uit zijn draaistoel omhoog gerezen en stond de brandkast in een hoek van het vertrek te openen.

„Ja”, zei hij, bij wijze van begeleiding, „wij ontvingen uit Parijs de hoogst delicate opdracht ... eh ... alle aan een bepaald adres gerichte brieven te openen en te fotograferen, en eerst daarna te doen bestellen. Wel, hier hebt u het resultaat.” – Hij reikte de Schaduw enkele met een speld samengehechte foto's over. – „Erg ... eh ... misdadig lijkt het mij eigenlijk niet.”

„Nee”, zei Carlier, „dat zal wel. Niettemin is het een geval als van de dikke juffrouw in het te nauwe badpak – een spannende geschiedenis. U veroorlooft...”

Hij keek de verzameling even in. Het dossier bestond uit foto's van enkele briefkaarten en twee brieven. Hoogst onbenullige mededelingen, zo te zien, doorregen met tantebetjes. Kort nadien begon de merkwaardige heer Carlier echter hevig belang te stellen in deze geschriften. Voorlopig beperkte hij zich er toe, het geval op te vouwen en in zijn binnenzak te steken.

„Mooi”, zei hij opstaande. „Dat is dan dat. En verder zullen we wel zien. Zolang er nog drank is, is er hoop. Of niet, natuurlijk. Doet er ook minder toe. Wel, komt er geen tegenbericht, dan wordt de negotie op dezelfde voet voortgezet. Van tijd tot tijd loop ik dan weleens aan om de oogst weg te halen. Dus, tot ziens maar weer, meneer.”

Hij reikte de postmeester de hand, en dribbelde het gebouw uit. Op het stoepje stond hij een ogenblik te aarzelen.

„Wat doen we met de auto?”

Het feit, dat de auto nog zeer nieuw en hem zeer dierbaar was, en hij anderzijds niet wist welke circustoeren er gevegd konden worden

om de wagen boven te krijgen, deed hem besluiten deze maar zolang in de garage te zetten, tot hij de kurketrekkerweg naar Cagnes-hoog grondig zou hebben bestudeerd. En, na aldus de wagen onder het dak te hebben gebracht, begon Carlier, met een koffertje in de ene en een zweetdoek in de andere hand, de zeer steile Monte de la Bourgade te beklimmen, die, als een soort van bergbaan, hoog en laag Cagnes aan elkaar verbindt. Inmiddels stond de zon reeds op de kammen van de Provençaalse bergen, en derhalve kriebelde het op gezegde Montée van kinderen en katten en kwaadsprekende Katrijnen.

Verder kon het de indruk wekken, dat het zeer oude stadje zich had opgesmukt om deze zoon van het zuiden een feestelijke intocht te bereiden. Dat was slechts een indruk – en een verkeerde. De vele blauw-wit-rode vlaggen dienden uitsluitend ter opluistering van de dag van morgen, de „*Quatorze Juillet*”. Een feest, dat Carlier gewoon was ieder jaar gewetensvol te vieren – te celebreren, gelijk hij het zelf vermoedelijk zou hebben uitgedrukt – en waartoe hij ’s morgens reeds vroeg naar de Champs Elysées toog, vergezeld van zijn gade, teneinde er de wapenschouw gade te slaan en de Armée toe te juichen; om dan, in de middag, na een stevig maal en een slaapje te hebben verorberd, zijn vijf medailles op te spelden en met de vroegere makkers deel te nemen aan het défilé van oudstrijders, achter het doorschoten vaandel van hun in achttien ontbonden regiment.

Hij liep er juist over te piekeren, dat hij ditmaal helaas van de traditie zou moeten afwijken, toen hij, na een fikse tachtig meter te hebben geklommen, La Placette bereikte en bij de schriële plataan stilstond. Een bont uitbangbord aan de stam wees hem de weg naar La Tourelle. Hij sloeg links af en vond het een verkwikking, dat de smalle rue St. Sébastien horizontaal liep. Een ruim tachtig meter hoge klim voorzag ruimschoots in zijn behoeften.

„Poeffff...” zuchtte de Schaduw, met de zweetdoek hannekemaaiërend, „om te brullen zo heet.”

Hetgeen natuurlijk weer overdreven was; temeer waar hier, hoog boven het dal en tegen het ondergaan van de zon, de koele bergwind reeds goeddeels de hitte van de warme juli-dag had weggevaagd. En misschien was het ook helemaal niet overdreven in aanmerking genomen, dat bouw en gestalte van dit blozend en welvarend, vriendelijk en uitgeslapen mannetje geenszins op klimmen en klauteren berekend waren. En, al brulde hij niet van de hitte, dampen deed hij zeker; zodat

hij dan ook genoodzaakt was, het van zijn voorhoofd druipende spuitwater uit zijn ogen te wissen, eer hij behoorlijk kon zien waar hij was en wat hij deed. In hoofdzaak deed hij een hondenconcert losbarsten; want, als de Montée de la Bourgade het paradeveld is van de Cagnese katten, de rue St. Sébastien is het parlement van de Cagnese honden. En Carlier was er niet zo heel zeker van, of dit bassen en blaffen een „Welkom, Vreemdeling!” beduidde, dan wel het vreugdegehuil van een troep brooddronken duiveltjes, die een jonge engel te pakken hebben gekregen. „Weg... Ga weg...!” vermaande Carlier, en maaide met valies en zweetdoek. „Ga weg... vieze beesten!”

Het had geen ander gevolg dan nog groter geestdrift onder de dansende carnivoren, die elkander schenen toe te roepen: „Boys, wat een lollige sjees, die daar... Hoeihh... Hoeihh...”

Tot het vliegengordijn van de Tourelle driftig openvloog.

„Fripe... Veux-tu te taire! Viens ici! Vite..”

Waarop de vierbenige heer Fripouille, met staart en oren in depressie, door de keukeningang verdween. En zonder leider verloor het koor veel van zijn geestdrift.

*

„Bonsoir, Monsieur!” zei Claire Maillot, de perfecte gastvrouwschilderes van La Tourelle, terwijl ze de toreador in lengte en breedte opnam. „Monsieur Carlier, vermoed ik? Er is een kamer voor u in gereedheid gebracht.”

Carlier, met de snuffelende orkestleden nog op zijn hielen, boog in zijn bekende Lodewijken-stijl.

„Goeden avond”, zei hij. „Ja, Carlier, dat ben ik. Vrinden en magen noemen mij gewoonlijk de Schaduw, doch dat doet er minder toe.” Hij beklom de twee treden van het stoepje en stond in een laaggezolderd vertrek, waar het donker was en koel. Het interieur, met zijn brede open schouw, lage balkenzoldering, rode plavuizen en landelijke eiken meubels, had al de bekoring van een Provençaalse woning. Er hingen bonte aquarellen en zwarte houtsneden. De aquarellen waren geschilderd met zwier en drift en gratie, met de uitbundige vreugde en heilige ernst van een kind. De houtsneden hielden de gedempte toon van Neder-Rijns mysticisme. De achtergrond van het vertrek was een open vierkant van klaar licht, en voerde naar een eetkamer in hel-

dere kleuren, met een toon van vreugde. Het zag uit over een zeer wijd landschap, over de glooiende tuinen langs de heuvelflank, over stille dennenbossen, wijngaarden en een glanzende schijf van blauwe zee. Scherp en zwart stonden de Provençaalse bergen tegen de verkoelende avondhemel. „Bier”, zei de Schaduw. „Grote fusten koud bier. Hèbt u dat?”

„Kisten vol”, stelde de gastvrouw hem gerust.

„Brengt u mij een kistje”, zei de Schaduw. „Een koud kistje...”

Claire Maillot verdween in de kelder, op zoek naar een fles.

De Schaduw bleef alleen achter; maar niet helemaal alleen, want aan de bar zat een meisje, en het meisje was mooi.